

Ааспыты айхаллыыр
Арчылаах айар тылбыт,
Арагаччылыы турдун,
Улууну уруйдуур
Уу сүүрүк тылбыт,
Уруйдана турдун,
Кэрэни кэрэһилиир
Кэскиллээх кэс тылбыт,
Кэрэхсэнэ турдун!
Дизн этэн тураммын,
Эһэм о5онньор
Оһо5ун ааныгар
Аргынньахтаан олорон
Ыллаабыт ырыатыттан
Туойбут тойугуттан
Доло5ойбор тохтоппуппун
Өйбөр тутан хаалбыппын
Этэн-тыынан, эбэн- сабан
Кэпсээтэ5им буоллун:

*КӨМҮС ТУУЯХТААХ ДЬӨҺӨТӨЙ ОБОТО МИНЭЛЭЭХ
КӨНҮЛ ТҮҮЫННААХ МЭЙЖ БУХАЛҮЫҮР*

Олонхо

I Кэпсээнэ

Былыргы дьыл быраман мындаатыгар,
Эрдэтээни дьыл этиһиилээх энээригэр,
Урукку дьыл уларыйар таһаатыгар,
Умнуллубут дьыл быдан ула5аатыгар,
Орто туруу бараан дойдуга
Уйгулаах олох са5аланыа5ыттан,
Аан Ийэ Дойду
Ананан айыллыа5ыттан
Айыл5а алгыстаах хотуна
Аан Алахчын барахсан
Арчылыыр, көмүскүүр
Күүһэ түмүллүө5үттэн,

Иэйэхсит Ийэ хотун
Илгэтэ иниэбиттэн,
Киһи аймах үөскээн төрөөн
Элбээн тэнийэн барбыта үһү.
Кэтит быйан кэһиилээх,
Уйгу быйан олохтоох,
Сүүрүк аты сүһүөх быһарынан
Сүөгэй тураннаах,
Аллаах аты атах тэпсэринэн
Араҕас далбардаах,
Үүт күөллээх,
Сүөгэй сүүрүктээх
Арыы сыһыылаах,
Иэдьэгэй бадарааннаах,
Барбат бараахтаах,
Кэрээбэт кэһэлээх,
Үкэр куйаас түспүт
Унаар куйаас сатыылаабыт
Өрүү сайын турар
Үтүө дойдутугар,
Сир дойду маанылаах муннугар
Иэримэ дьиэни иччилиир
Ийэ баһылык,
Аарыма дьиэни арчылыыр
Аҕа баһылык,
Сири симиир, киэргэтэр
Кыыс оҕолору кэккэлэтэн,
Ууһу тэнитэр, байытар

Уол о5олору төрөтөн,
А5а ууһунан аатыран,
Ийэ ууһунан кэрэхсэнэн,
Этэннэ эрэ олорон
Испиттэрэ үһү...
Дьэ субу курдук
Аата ахсаана биллибэт,
Иннэ-кэннэ көстүбэт
Сыһыы мунунан
Сылгы сүөһүнү ииттэн,
Алаас мунунан
Туора муостаа5ы мунһан,
Байыы бө5өтүн байан,
Үөрүү эрэ үктэллээх,
Дьол-соргу уйгулаах,
Уу нуурал олохтоох,
Кыһал5а диэннэ кыпчыттарбакка,
Дьан диэннэ дьа5ырыйтарбакка
Уһун буруоланан,
Суон сурахтанан олордохторуна
Олорор олохторо ытылҕанныы ытыллыбыт
Будулҕанныы буккуллубут.

II кэпсээнэ

Дьэ туран до5оттоор!
Былыта суох халлаанга
Этинг эппитинии,
Сир иннэстибитинии,
Күн өлбүтүнүү,

Кырыыстаах кыраабытыныы,
Уһуктаах тыллаах сангарбытыныы,
Аата суох алдьархай ааннаабыт,
Иитэ суох иэдээн иэнэгийбит.
Ол курдук соһумардык
Кыырай халлаантан түспүттэрэ биллибэт,
Бүтэй сиртэн күөрэйбиттэрэ көстүбэт
Урдустар мустан
Ууларын аймаабыттар,
Олохсуйбут олохторун
Олоччу огдолуппуттар.
Сыыр быстыбытын курдук
Сылларыттаҕас сирэйдээх,
Хаспах хайдыбытын курдук
Хаһылыттаҕас харахтаах
Киһигин диэби
Киһиттэн кэдэрги,
Кыылгын диэби
Кыыллааҕар кырыктаах,
Буордааҕынан бурулууччу көрбүт урдустар,
Хааннааҕынан хаһылыччы көрбүт харамайдар,
Алдьархай аанын арыя баттаабыттар,
Өлүү айаҕын тоҕо тардыбыттар.
Бу туох үлүгэрэ түбүлээтэ,
Алдьархайа ааннаата диэтэххэ:
Аллараа дойду
Аңайар айаҕын,
Үөдэн дойду

Өлөр өлүү үөлэһин
Маньһыһыта буолбут,
Харана куустэрин
Улуу тойонноро
Буор Маналай ылгын уола
Мөнүрүүр бөһө бөтөстөрө
Икки атахтааһы
Имири эһэннэр
Орто дойдуну баһылыырга
Санаммыттар эбит.
Үксэ- дьүүлэ биллибэт
Үлүгэр буолла,
Аата- ахсаана биллибэт
Алдьархай буолла.
Иитэ- саһата биллибэт
Илдьиркэй буолла.
Оһол уола онолуйда
Илбис кыһа иэрийдэ.
Сүтэн биэрбэт сүгүлээн
Аһан биэрбэт айдаан турда.
Күн быата тулунна
Бий быата быһынна.
Саха буолар саргы
Сарбыллар күнэ үүннэ,
Киһи буолар кэскил
Кэхтэр кэмэ кэллэ.
Төрөтөр оһо
Төлкөтө түннэстэр,

Иитэр оџо
Кэскилэ иннэстэр,
Киһи- аймах
Түөрэккэй төлкөлөнөр,
Кэлтэгэй кэскиллэнэр,
Быстах ыйаахтанар,
Итэ5эс оноһууланар,
Олоџо огдолуйар,
Төрүүџэ төннөр
Иэдээннээх түгэнэ үүннэ.
Үрүн тыыны өрүһүйэр,
Харан тыыны харыһыйар,
Былдыаһыктаах кэм кэллэ,
Куоттахха эрэ сатанар буолла.

III кэпсээн

А5а уустарын баһылыктара бары
Баардарын биллэрэн муһуннулар
Сүбэлэрин холбоон биир буоллулар.
Быыһанар суолу булаарылар,
Түстэнэр суолу тобулаарылар
Аал уоту анаан отуннулар,
Ас кээһэн аал уот иччитин
Бырдья Бытык обонньору
Алы гыннылар.
А5а саастаах
Аарыма кырдыа5астара
Олохтоохтук оностон,
Тиэтэйбэккэ тэринэн,

Ааттаһа турда:
Дьээ- бую!
Аал уоппут иччитэ,
Холумтаммыт тойоно,
Ыраастыыр, арчылыыр оноһуулаах,
Итиинэн илгийэр,
Сылааһынан сыдһаайар,
Аар тойоммут
Бырдһа Бытык оҕонньор!
Арыылаах аһынан айах тутан
Ааттаһар күммүт кэллэ,
Сылаах сиэлинэн сыт таһааран
Көрдөһөр кэммит кэллэ!
Уһун санаа кылгаата,
Киэнг көһүс кыараата.
Быһһанар суолбутун
Тобулан кул,
Салһанар аартыкпытын
Арийан кул диэн,
Сүһүөхтээх бэйэм сүгүрүйдүм,
Хоолдһуктаах бэйэм хонкуйдум!
Диэн аргыый санаран ааттаһа турда.
Саамал кымыһы кыынньаран
Саар ыаһастарга
Анаан бэлэмнээбиттэриттэн
Хамыйаһынан баһаннар
Сир ийэни аһаттылар
Аан Алахчын Хотунтан

Айах тутан ааттастылар
Кутуу кутан көрдөстүлэр.
Бу да сырыыга
А5а саастаах Аарыма кырдыа5астара
Бу курдук анаан санаран
Салгыны аргыыйдык хамсата турда:
Дьээ- бую!
Аан ийэ Дойду айыллыа5ыттан
Арчылыыр, араначчылыыр аналлаах,
Айыылартан ал5анан кэлбит
Аан Алахчын хотуммут!
Үрүң күлүккэр үңэн эрэбин,
Суон күлүккэр сөңөдүйэн эрэбин!
Өлөр өлүүттэн өрүһүй,
Быстар суолтан быыһаа,
Үрүн тыыммытын өллөйдөө,
Хара тыыммытын харыстаа!
Диэн көрдөстүлэр, ааттастылар.

IV кэпсээн

Бу курдук суланар санаттан,
Аанай- туонай ааттаһыттан
Бэл диэтэр айыл5а айманна.
Сир ийэ иниэттэн иһийдэ.

Илин халлаан иэнин
Сэттэ өгнөөх кустук
Иилии кууста,
Ар5аа халлаан таманын

Алта өгнөөх арылы кустук
Арыаллыы кууста.
Кыырайар халлаан
Кыраман ньууругар
Лынкыр кыталык муһунна,
Күөгэйэр күөх халлаан
Күннээх күөнугэр
Күөрэгэй чыычаах туойда.
Үөһэттэн үрүмэ курдук чараас
Үрүн туман түстэ,
Салгынга ыйанан
Сай5аммакка турда.
Туман быыһыттан
Итии илгийдэ
Сылаас сыдыаайда,
Кырыымпа кылыһахтаата
Хомус дьүрүһүйдэ
Аар хатын мас лаглайан
Сэбирдэ5э суугунаата
Таһаата туналыйда.
Бэттэх тураачы
Антах буолла,
Антах турааччы
Бэттэх буолла
Аан Алахчын Хотун
Илэ көстөн тийэн кэллэ.
Өрөөбүт уоһун өһүлэн,
Хоммут уоһун хоннорон,

Алтан чуораан
Айабын атан,
Күндү көмүс
Күөмэйин көнкөтөн,
Субу курдук тойуктаах,
Сити курдук сэхэннээх буолла:
Дьээ-буо!
Диэммин эттэҕим буоллун,
Ыраабы санаан ыйдабым буоллун:
Балык уу диригин былдьаһар,
Күөх от күн диэки хайыһар,
Киһи күн үтүөтүн батыһар.
Сылдьыбыт сыыһы булар,
Көрдөөбүт көмүһү булар.
Бу сир курдук дьон олохсуйар,
Олох онгостор, уһун дьылҕаланар
Сирэ дойдута манан эрэ буппэт,
Көрдөөтөххө көстөр,
Олохсуйдахха тупсар
Өссө кэрэ сирдэр бааллар.
Өлөр өлүүттэн куотарга
Айыы сирэ аһаҕас,
Кун сирэ көнгөй.
Аан дойду аартыктаах,
Күөх далай оломноох,
Хара тыа ылыктаах.
Ураанхай саха барахсан,
Киһи буолар

Кэскилгин кэнэтэ
Киэн суолга турунаргар
Айанныыр дойдунг
Аартыга арылыннын,
Устар далайын
Оломо тосхоллоннун,
Бай5алы батыһан
Баһын саллайдын,
Куйаары тутуһан
Тускулунг тубустун!
-Диэн алгыс анаан,
Тыл кээһэн,
Браах айанга
Атаарар буоллулар.

V кэпсээн

А5а уустарын баһылыктара
Алгыс ылан
Санаалара көтө5үлүттэ,
Сирэйдэрэ сырдаата,
Сүгэһэрдэрэ чэпчээтэ,
Эрэллэрэ улаатта.
Түмсэ охсоннор
Быһаарыы ылыннылар:
Күөх бай5ал дуолугар эрэнэн
Айанна турунарга
Бэлэмнэрин эттилэр.
Халлаан сылааһына
Олохсуйар сири буларга

Айанга аттаныахха диэн буолла.

Дьэ мантан ыла,

Үлэ күөстүү оргуйда

Хара тыаттан маһы кэрдэр

Устар аал оностор

Түрүлүөнэ турда,

Эт киһи элэйэрэ умнулунна,

Сыа киһи сылайара умнулунна,

Сэттэ кун сиик ыйыстыбакка,

А5ыс кун аһаабакка,

То5ус кун топпокко,

Хара5ы симпэккэ,

Халтаһаны сойуппакка.

Турунан улэлээн

Онус күннэригэр

Бэлэм буоллулар.

Алдьархайтан арахсар

Иэдээнтэн тэскилиир,

Өлөр өлүүттэн куотар,

Дэгиэ тынырахтан

Мүлчү туттарар

Тэскилиир дьон сиэринэн

Суһаллык хомунан,

Тургэнник тэринэн,

Устар аалларга олорон

Аттанаары тураннар,

Улуу Эбэ Хотун

Дьэнкир ыраас уутугар

Баммытынан сылаас үүтү,
Халбыллыбытынан хойуу сүөгэйи
Көрдөһөр дьон сизеринэн
Үгүөрүтүк куттулар.
Уонна ибири- сибири
Сибигинэйэн көрдөһүү эттилэр:
Дьээ-буо!
Бырыы тэллэхтээх,
Көппөх сыттыктаах,
Долгун суорбанаах
Уу иччитэ
Улуу Эбэ Хотун!
Мэндэлэс уолгунан харабы үөрдэн,
Кундэлэс кыыскынан күнү түһэрэн,
Хайыылааххынан хангаан
Сүргүөхтээххинэн байан,
Үрүң көмүс сүүрүктэнэн,
Кыһыл көмүс долгуннанан
Дьолло тосхойо тур!
Дьылбабытын эйиэхэ эрэнэн,
Көмүскэс бэйэбэр итэбэйэн,
Иэнэ биллибэт инникигэ,
Улабата көстүбэт урсунга
Айанга турунан эрэбит.
Арчылаа, араначчылаа, харыстаа...
Диэн көрдөһө турдулар
Ааттаһа олордулар.
Устар аалларыгар олорон

Тапталлаах сирдэриттэн арахтылар,
Төрөөбүт түөлбэлэриттэн тэйдилэр.
Харана түүнү баттаһан
Үүт туманы бүрүнэн,
Күүгээнэ суох күрэннилэр,
Тыаһа суох куоттулар.

VI кэпсээн

Үс үллэр үөстээх
Үлүскэннээх сүүрүктээх
Уу долгун дууһалаах
Хайыр таас хайыннаах
Кемүс кумах кытыллаах
Улуу эбэ Хотун
Төгүрүк сыл устата
Бй уон иккитэ төрүүруттэн
Быһа баттаабыт быһаһаһа,
Хайа баттаабыт аһаара,
Быс туман тыыннаах,
Чэн муус саныйахтаах,
Болуо муус муруннаах,
Хайырбыт ойбон харахтаах,
Кырыа кыһын буолан,
Муус куйаһынан саба кууһан
Сыппытын киэр илгэн,
Тоһо силэйэн,
Үлтү кумалаан,
Күөх долгунунан өрө көтөһөн,
Улуу муустаах байһалга атааран,

Босхолонон, чэпчээн,
Киэн ниэлитэ тупсан,
Нуурайан уста сытта.
Бу киэн дуолга арай
Устар аал уһунна,
Тыаһа суох ньылбыйда,
Айдаана суох айаннаата.
Хонон турдахтарын аайы
Айанньыт дьоммут
Биһириллэрэ элбээн истэ,
Сөбөллөрө үксүү турда:
Ырааттахтарын аайы айылба
Кэрэтийэн тупсан истэ,
Ото- маһа уларыйан,
Күннээх халлаана үрдээн,
Бйдаах халлаана ырааһыран,
Бэл түүнэ харангарбат,
Сөрүүдүйэ эрэ түһэн ылар
Дьикти дойду буолла.
Самаан сайын салаллан,
Кэрии тыа киэркэйэн,
Тумул тыа тупсан,
Мотуок солко мутукча
Сүрэби сүүйэр сытынан
Саба биэрэн сабардаата,
Сэбирдэх силигилээн
Салгына суохха салгыдыйан,
Тыала суохха тыалыран,

Тылыгырыы оонньоото.
Инийбит чуумпуну
Кэ5э этэн кэбирэтгэ,
Куерэгэй туойан көтүрдэ.
Дьоммут санаалара тупсан,
Үөрүүлэрэ үксээн истэ.

VII кэпсээн

Ол курдук айаннаабыттара
Хаһыс эмэ күнүттэн,
Ханас өттүлэриттэн
Түгэ5э көстүбэт
Халын тыа тэлгэннэ,
Уна өттүлэриттэн
То5ус соно5ос
Атыыр сылгылар
Дьохсооттоһон туралларын курдук
Кырыы таас хайа,
Кинилэргэ кырытынан,
Өрүскэ утарытынан буолан,
Эбэни таннары өнөйөн,
Кырыктаах көрүнгүн көрдөрөн көрүстэ.
Бу суорба тааска инэриллэн,
Үйэлэртэн үйэ5э
Айан харабыла буолбут
Аартык иччитэ Дабайар Тойон --
Устан иһэр тэрили,
Онно олорон иһэр дьону,
Таас сүрэ5инэн көрүстэ.

Айыл5а5а баар кыылтаң
Атыннык туттаң,
Икки атахтарыгар
Өрө тураң хаамалларың
Атынырыы көрдө,
Туората тутта.
Иэгэйэр икки атахтаа5ы
Алтыһа илигиттэн атааннаата,
Көрө илигиттэн күтүрээтэ,
Истэ илигиттэн ииригирдэ,
Кыттыһа илигиттэн кыыһырда,
Өттүктэхэ илигиттэн өһүрдэ.
Кини диэтэх Улуу дьяалы
Тааһы тааска охсубута
Сир тугэ5инэн тийиэн,
Улуу Эбэ сытар биһигин
Тинилэхтии тэппитэ,
Бастаан эрэхэ долгун буолаң
Ибигирии сүүрдэ,
Онтон улам улаатаң
Бааллырар бал5ааңга кубулуйда.
Ол үлүгэр хабарааң тыас
Сүллэр этиң аттаах
Сааллар ча5ыл кымһыылаах
Сүң Дьяаһыны уһугуңнарда
Киниң – наарың холуңнарда.
Дэ тураң үрүң былыт үөрдүстэ,
Кыһыл былыт кыттыста,

Хара былыт ханыыласта,
Борон былыт булуста.
Хара былыт халыйан тахсан
Халлааны бүрүүкүү сабардаата,
Хара о5ус тириитин
Тиирэ тардыбыт курдук
Хараара боруорда,
Курэн о5ус тириитин
Киэптии тардыбыт курдук
Күлүгүрэ сөннө.
Халын хайа
Хабыр манабыла
Аартык иччитэ
Уйгуурдан ухугуннарбыт
Сүнг Дьааһын тойоно
Хабардык хаһыырбыта,
Этин буолан күһүгүрүү күллэ,
Хатаннык иһиирбитэ
Хайа ыстанар чабыл5ан буолан
Чачыгырыы күллэ.
То5ус добун халлаан
Тордуйалаах уу курдук долгуйда,
А5ыс ара5ас халлаан
Атыйахтаах уу курдук айманна.
Күн көстүбэт күдэнэ буолла,
Ый көстүбэт ыас хараната буолла.
Үөһээттэн ардах курулаата,
Аллараттан буркун бурулуйда.

Устар аалы хатырык курдук
Хамсатта, дьалкыһытта,
Уу анныгар умсаран
Супту обороохтуу кулахачытта.

VIII кэпсээн

О5о аймах ытаата,
Кыыс- дьахтар айманна,
Төрүүхтээх дьахтар талыыта киирэн
Ыксалга ылларда,
Ытыыра- ыллыыра биллибэт
Ынчыкка кубулуйда.
Бу үлүгэр көстүүттэн
Улаханнык куттаннылар,
Тылларыттан маттылар.
Арай эмиэ Аарыма кырдыа5ас
Сөһүргэстээн олорон
Көрдөһөн барда,
Айыыһыттары ыныртаата,
Көмүскэл көрдөөтө.
Илин халлаан иэнин
Сэттэ өгнөөх кустук
Иилии кууһа түстэ,
Ар5аа халлаан таманын
Алта өгнөөх арылы кустук
Арыаллыы кууһан кэбистэ.
Кыырайар халлаан
Кыраман ньууругар
Кыталык кыыл мустан

Кырыымпа ырыатын ыллаата,
Күөгэйэр күөх халлаан
Күннээх күөнүгэр
Күөрэгэй чыычаах
Көрүлүү туойда.
Үөһэттэн үрүмэ курдук чараас
үрүн туман тустэ
Салгынга ыйанан
Сай5аммакка турда.
Туман быыһыттан
Итии илгийдэ
Сылаас сыдыайда,
Амарах санаалаах
Көмүскэс күөннээх
Айыы иччитэ
Аан Алахчын Хотун барахсан
Бу да сырыыга кэтэһиннэрбэтэ
Кэтэмэ5эйдээбэтэ:
Уу нуурал куолаһынан
Уордайбыты у5арытта,
Улдьаарбыты уоскутта,
Барыта орун-оннугар буолла,
Күннээх халлаан үөрдэ.

IX кэпсээн

Арай туран
Аан Алахчын Хотун барахсан
Төрүүрэ кэлбит дьахтары
Таба көрөн мичик аллайда,

Аймаммыт тунгуй дьахтары
Уоскута турда:
Дьээ-буо!
Киһи төрдө буолуохтаах
Унаар буруону
Устаты унаардыахтаах,
Харанг буруону
Халлаанна харбатыахтаах,
Иитэр сүөһүнү күрүөлүөхтээх,
Сири сириэдитиэхтээх,
Дойдуну сурабырдыахтаах,
Ураанхай саха төрүөхтээх,
Кэмэ – чааһа бу кэлбит эбит!
Чэйин эрэ, ибири- сибири кыргыттарым,
Уруку- туруку уолаттарым,
Бу устар аалларга көмөлөһүң,
Мантан ол көбөрөн көстөр,
Кыыс кэрэ айылбалаах,
Уолан бүппэт уулаах,
Охтон бараммат мастаах,
Уостан сүппэт уйгулаах,
Ойон тахсар үрүң күннээх,
Өлөн баран сангаттан төрүүр
Ойоболоон сүүрэр
Соботох тэбиэн ыйдаах,
Үтүөнү үөскэтэр күөх оттоох,
Сиздэрэй сирэм сирдээх,
Орто туруу дьабыл дойду

Маанылаах сиригэр

Күөх арыыга илдьэ охсун!

- Диэн этэн бүтээтин,

Улуу долгун өрө көтөһүлүннэ,

Устар ааллары чэпчэкистик

Өндөс гыннаран өрө көтөхтө,

Сымнаһастык сүүртэ,

Чыпчылыыах иннинэ,

Эһирийиэх бэтэрээ өттүнэ,

Били этиллибит Улуу арыы

Хабайар хаба ортотугар баар буоллулар.

Х кэпсээн

Үс үллэр үөстээх,

Улуу Эбэ Хотун

Бу арыыны ортотунан устар

Уорһалаах эбит,

Ыалдьыттаан ааһар

Ыллыктаах эбит.

Ото- маһа хойуута,

Уута- хаара ырааһа,

Тыынар салгына сылааһа,

Сирэ- буора быйаһа,

Булт арааһын элбэһэ,

Кемус хатырыктааһа баһаама,

Айылһатын кэрэтэ,

Дьон сүрэһин сүүйдэ.

Илин диэкиттэн

Улаһата көстүбэт

Улуу тыа сабардыы үүнэн
Үрдүк эниэттэн эбэбэ
Күлүгүн көрүнэ төнкөйбүт,
Арбаа диэкиттэн кыһыл мыраан
Күн уотун тэйитэн кылбайбыт эбит.

ХI кэпсээн

Субу кэмнэ оҕо төрүүр кэмэ ыган кэлбит,
Ураанхай ууһа уһуур түгэнэ үүммүт.
Итии тыыннаах,
Эркэлээх хааннаах,
Эркээйилээх тыллаах
Иэйэхсит Ийэ Хотун
Эргийэн кэллэ!
Бу кэлэн,
Антах хайыһан күлүм аллайда,
Бэттэх көрөн мичик гынна.
Төрүүр дьахтарга алгыһын анаата,
Дьохуннанан туран албаата,
Дьол- соргу диэн
Толкуйга киирэр гына,
Тупсарыылаах тылынан
Туһаайан кэпсии турда:
Дьээ-буо!
Окко түспүт оноһуугут,
Сиргэ түспүт сиэтиигит,
Саха буолан сандаарар аналгыт,
Киһи буолан киэлийэр дьылбаһыт,
Сирдээн аҕалбыт сиригэр,

Айыл5а Хотуна

Аан- Алахчын анаан айбыт

Ааттаах суоллаах арытыгар

Көхсүттэн көнтөстөөх,

Көмүскэс санаалаах

Күн айыы киһитэ,

Ар5аһыттан тэһииннээх,

Аһыныгас санаалаах,

Айыы киһитэ дэттэрэн,

Аар-саарга аатырын,

Кэнчээри ыччаккыт

Кэскилэ кэтирээтин!

Хайдахтаах да кун кэллин,

Дойдугутун тутахсыппат буолаарын

Саха дэтэр ааккытын үрдүктүк тутаарын!

Диэн ал5аан баран,

«Бу уол о5о5ут ымыыта,

Кута – сүрэ буоллун»- диэн,

Түүлээх оно5оһу

Туоска суулаан

Сана төрөөн сытар о5о

Уна хонно5ун анныгар

Туора кыбыннарда,

Сал5ыы сагара,

Этэ - тыына турда:

Дьээ-буо!

О5о ымыыта буолбут куорсун
Оло5ун тухары арчылаатын,
Үрүҥ күнтэн үөрэргэр,
Хараан күнтэн хараастаргар
Арахсыспат аргыс буолуоҕа!
Охтор күннэр үүннэхтэринэ
Оно5оскуттан хаан о5уолаан,
Өлөр өлүү суоһаата5ына
Хорук тымырдыы тыгыалаан
Бар дьоннор биллэрэ туруо5а.
Маннык буолар тугэнигэр оно5оскун
Көмүскэс санаалаах дьонноргор
Түргэнник тиэрдэ сатаар.
Уолан уол Мэйик бухатыыр бар дьоно!
Бу уолгут мөлтүүр-ахсыыр күнэ кэллэ5инэ
Үөһээ Айыылартан көмө көрдүүр буолаарыҥ,
Кун туллар, ый быстар түгэнэ үүннэ да5аны
Айбыт Айыыларгыт ааттарыҥ аат-ааттаан
Ааттаһар-көрдөһөр буолаарыҥ!
Кини буолар киэлигитин
Уолан Уол Мэйик Бухатыыр түстүө5э,
Саха буолар саргыгытын
Кини эрэ салайыа5а!
Кө5өччөр дьүһүннээх,
Кө5өрүмтүйэр кө5үллээх,

Сэлбэй сиэллээх
Чөрө5өр кулгаахтаах,
Ча5ыл сулус харахтаах,
Тардыр5ас таныылаах,
Көп сылаас түүлээх,
Көтөр кынаттаах,
Субуллаар кутуруктаах,
Түөрт бүтэй,
Түөрэнгээбэт туйахтаах
Көнгүл тыыннаах
Көмүс туйах диэн ааттаах
Дьөһөгөй о5отун кутун-сүрүн
О5обутугар инэрэбит
Мэйик бухатыырбытыгар
Эрэллээх до5ор оноробут.
Алтан чуораан тиниллибит
Күөх сиэлтэн өрүллүбүт
Бэгэччэги таһааран
О5о ханас илиитигэр баайда.
О5ону илиитигэр ылан
Түөһүгэр сыһыаран,
Күлүм аллайа, мичилийэ,
Таптаан ымманыа
Алгыс этэ турда:
Дьээ- буо!
Бу курдук кэрэ көстүүлээх
Тэпсиллибэтэх тэллэхтээх,

Тыытыллыбатах тылаах,
Кырбастамматах кырыстаах,
Дьалкыллыбатах уулаах,
Сатарыйбатах салгыннаах,
Охсуллубатах оттоох,
Икки атахтаах үктэмметэх
Уу бүтэй дойдутугар
Ураанхай саха олохсуйдун,
Уһун буруотун унаартын,
Хорон буруотун хороттун,
Диэн ааттаан анаан
Айылыбыт айыл5алаах
Кэрэ мааны Арыыга
Аан бастаан күн сириҥ көрбүт,
Кырачаан уол о5о5о
Мэйик бухатыыр диэн,-
Аат суол инэрэн туран,
Алгыспын анаата5ым буоллун:
Уоттаах харахтаах
Утары көрбөтүн,
Уһун илишлээх
Утары уумматын,
Татаар тыллаах
Таба эппэтин.
Атыыр о5ус тарпат айхаллан,
Соно5ос ат соспот соргулан.
Суол аайы
Суон сурахтан,

Аартык аайы
Албан аатыр.
Саннын үрдүгэр диэри
Саргы талаанын
Салалыннын,
Өттүгүн баһыгар диэри
Өрөгөй талаанын
Урдээтин.
Уот сиэбэтин,
Уу ылбатын.
Инники атабы
Кэнники атах сиппэтинши,
Кэннигиттэн
Сырсыбыт сиппэтин.
Дьонун –сэргэн туһугар
Далай былас санаан
Татыарыйбатын,
Дойдун- сирин туһугар
Муора былас санаан
Мунгурдамматын!
Диэн о5о5о аат инэрдэ
Алгыс анаата.

XII кэпсээн

Олонхо буолан баран
Омуна суох буолбат,
Кэпсээн буолан баран
Киэргэтиитэ суох буолбат.
Бу о5о туран,

Биир хонон биирдэннэ,
Икки хонон иккилэннэ,
Үс хонон үстэннэ,
Бэрт сотору кэминэн
Буутун этэ буһан,
Синин этэ ситэн,
Быһыы- таһаа тупсан
Улуутуйан турда.
Суллаабыт тиит курдук сотолоох,
Хастаабыт тиит курдук харылаах,
Биэс былас быакайар бииллээх,
Алта былас дарайар сарыннаах,
Үс былас үөкэйэр өттүктээх,
Иннэри собус имнээх,
Таннары собус чабырбайдаах,
Түннэри собус сүүстээх,
Эрдэһиннээх үүн тиэрбэһин курдук
Эрилкэй харахтаах,
Ыйы ытыһынан сабардыыр,
Күнү көхсүнэн бүөлүүр,
Өттүктээх үөкэллэ
Бииллээх биэкэллэ
Уолан буолан уолдыаста,
Бухатыыр буолан аатырда.
Быһыы-таһаа тупсан
Улуутуйан турда
Быһыйынан аатырда
Күүһүнэн билиннэ.

Быһыйынан аатырда.
Сүүрдэбинэ сири таарыйбат,
Бугуһуйдабына ууну долгуппат
Илэ өйүнэн сүүрбүтүнэн улуу эбэни туоруур
Кун өйүнэн көтөр курдук
Сүүрүк үрдүнэн сүүрэр.
Ити курдук Мэйик бухатыыр
Күөгэйэр күнүгэр күөнэхтээн
Аарыгырар кэмигэр аатыран
Иллээх олохтуун энээрдэһэн
Эйэлээх эйгэбэ эрэ эрэнэн
Үөрэ- көтө сырытта.
Көбөччөр дьүһүннээх,
Көбөрүмтүйэр көбүллээх,
Сэлбэй сиэллээх
Чөрөбөр кулгаахтаах,
Чабыл сулус харахтаах,
Тардырбас таныылаах,
Көп сылаас түүлээх,
Көтөр кынаттаах,
Субуллар кутуруктаах,
Түөрт бүтэй,
Түөрэннээбэт туйахтаах,
Көңүл тыыннаах
Көмүс туйах диэн ааттаах
Дьөһөгөй оҕото барахсан
Тыыллан хабыллан турда,

Бухатыыр уолбут
Эрэллээх доБоро буолла.

ХIII кэпсээн

Оттон субу кэмнэ
Курэммит дойдуларыгар
А5ыс айдаан адаарыйда
То5ус айдаан то5уоруйда.
Хааннаа5ынан хаһылыччы кербут харамайдар
Харана буолбутугар күөрэс гыннылар,
Уна- ханас сүүрдүлэр.
Икки атахтаа5ы ирдээн булбакка иригирдилэр,
Ситэн сизбэккэ сибиэтирдилэр.
Тойонноругар Орулуур Бө5ө абааһыга
Хара хааны тохпокко
Кураанах тийээннэр
Кингин- наарын холуннаран
Аллараа дойдуга баппат айдаан
Тугэх дойдуга буппэт түрүлүөн
Күөстүү үлүннэ
Буордуу будулуйда.
Хайаан да5аны икки атахтаа5ы ситэргэ,
Сир сирэйттэн симэлитэргэ
Орто дойдуттан суох гынарга
Сорудах турда, уураах ылылынна.
Үөһээ дойдуга көппүттэрин көрөөрү
Тумустаах көтөр буолан
Үөһээ харбастылар,
Уунан устубуттарын булаары

Салыннаах балык буолан
Устар ууну буккуйдулар.
Хайа да кэмнэ
Сылдыбыт сыыһы буларыныы,
Көрдөөбүт көмүһү көһөрөрүнүү,
Уу ньууругар барбыт суол барбах баарын,
Устубут суол уостан эрэрин
Таба көрдүлэр, тойонноругар тиэртилэр.
Дьэ манна туран-
Аллараа дойду адынаттара
Ардьай аһылаахтара,
Сытыы тынырахтаахтара
Биилээх тиистээхтэрэ
Бука бары муһуннулар.
Уунан сордонг балык буолан суптурута сүүрэн,
Ханна хара холорук буолан
Халлаанна харбаһан үөһэттэн көрөн,
Ханна сытыы тыал буолан
Бары быыһынан быһыта суурэн
Иккитэ атахтаабы ситэллэригэр
Аллараа дойду аар тойоно
Буор Маналай обургу
Хааннаабынан көрдө
Сүлүһүннээбинэн сөнөдүйдэ,
Хаанымсах харана күүс
Харана түүнү сирэйдэнэн
Борунуй түүнү бүрүнэн
Илбистээх айанна турунна.

Үөһэттэн айыллан
Олохсуйарга анаммыт
Икки атахтаах барахсан
Өлөр өлүү үөлэһин өнөйөр
Аллараа дойду анхайыгар тимирэр
Алдьархайа чугаһаан истэ.

XIV кэпсээн

Оттон охтон бараммат мастаах
Уолан буппэт уулаах
Орто туруу бараан дойдуга
Олох дьаһах тупсан истэ.
Иитэр сүөһү элбээтэ,
Ас-үөл дэлэйдэ.
Оҕо уруу тэнийдэ
Үөрүү-көтүү үрдээтэ.
Уолан уол Мэйик Бухатыыр
Көҕөччөр атынаан
Көмүс Туйаҕынаан
Улуу эбэни уутун үрдүнэн хааман
Хаһан эрэ кырыктаахтык көрсүбүт
Кырыы Таас хайа манабыла буолбут
Аартык иччитигэр Дабайар Тойонно
Сиэрдээхтик сэлэһэ, кэскиллээхтик кэпсэтэ,
Үтүө доҕор быһыытынан сылдыар буолбут эбит.
Кырыы Таас хайа манабыла буолбут
Аартык иччитэ Дабайар Тойон
Мэйик Бухатыыры кытары иллээх сыһыаннанан
Бэйэтигэр ыкса чугаһатан,

Ыраах баар далайтан
Дьан-дьаһах, өлүү – сүтүү
Эмискэ тийэн кэлбэтин диэн
Манатар- кэтэтэр эбит.
Биир үтүө кун Аартык иччитэ Дабайар Тойон
Бу курдук сангалаах буолбут:
Дьэ-буо!
Уолан уол Мэйик Бухатыыр!
Тыалы кытары сырсар кыргыттарым,
Ууну кытары устар уолаттарым,
Бэрдэ суох сэхэннээх буоллулар,
Кэрэтэ суох кэпсээннээх буоллулар.
Ыраахтан тордон күүс кэлээри
Тоусу холорук тобуоруйбут
Бүппэт буркун бурулуйбут.
Көмүскүөхтээх киһибит эн буолабын
Араначчылыыр күүспүт эн эрэ бааргын.
Мин харанга хаспахтарбар
Тимир тимирдиллэн сытар,
Үрүң, кыһыл көмүс көмүллэн сытар.
Аата ахсаана биллибэт аламаас таас
Дьапталлан сытар.
Уус бэрдэ уолаттарым
Батыйа охсон биэриэхтэрэ, -
Диэн этиилээх буолла.
Бу улуу уустарбыт буоллабына туран,
Тимир ууһа Болуо Тимир кырдыас
Тус бэйэтин салайытынан,

Көмүс, тимиp уустарын көмөлөрүнэн,
Ураанхай илиитигэр киирдэбинэ
Улуутук күүһүрэр,
Саха илиитэ туттабына
Сабырыйтарбат саргыланар,
Тимири ууллара-ууллара тонорон,
Тимири көмүскэ былаан
Кыһыл көмүһүнэн дуйдаан,
Үрүн көмүһүнэн киэргэтэн,
Аламаас тааһынан биилээн
Итииттэн иннибэт,
Тымныыттан толлубат тыыннаан,
Күн уотугар күлүмүрдээн
Күтүр биистэрин кутгарын куоттарар,
Ый уотугар кылбаннаан
Адъарай уустарын ааттыын самнарар,
Улуу батаһы онорон биэрдилэр,
Тыл эттилэр, алгыс инэрдилэр.

XV кэпсээн

Кэпсээтэххэ кэм түргэнник ааһар,
Сэһэргээтэххэ сэһэн түргэнник бүтэр-
Уолан уол Мэйик Бухатыыр улаатан
Уола хаанна кубулуйда
Кыыс аймабы сэргии көрдө,

Дьылба Хаан дьаһайытынан,
Таптыыр аналын көрүстэ.
Дьэ туран уолбут тапталга умайда, сүрэбин сүүйтэрдэ.

Кыыллаах Арыы кэрэ Куотун:
Долгуннулар уһун суһуохтаах
Кылбаарыйар куба таһаалаах,
Намылыйар кэрэ бэйэлээх,
Хаамарыгар устар ууну долгуппат,
Үүнэн турар оту тосту үктээбэт,
Көтөр лыабы үргүппэт,
Кылыһахтаах кэрэ куолаһынан
Үүнэр күнү киэргэтэр, кэлбит кэми киэргэтэр
Кэрэттэн кэрэ Кэрэчээнэ Куону
Таптал танарата оноһунна.
Дохсун сүрэхэ долгуйда
Уолан уйулбата уһугунна.
Кэрэ таһааны кэрэхсээн
Эппэт кэлэхэй буолуталаата
Талба таһааба таттаран
Татакай үлүгэргэ түстэ.
Дьэ-буо!
Тахсан эрэр күн туналбанын күрдүк
Туналбаннаах ньуурдаах.
Киирэн эрэр күн килбиэнин курдук
Килбиэннээх иэдэстээх,
Күн курдук көнө санаалаах
Көмүс күөрэгэйиэм,
Бий курдук ыраас ыралаах
Блмы чыычаабыам!
Кэпсээннэ киирбит Кэрэчээнэ Куо,
Сүрэхим чопчута эн эрэ буолабын!

Диэн тапталга билиннэ.
Кыыс о5о барахсан кыбыстан
Тэтэркэй бэйэтэ өссө тубуста,
Минньигэс - минньигэстик мичилийдэ,
Чараас - чараастык чыпчылыйда.
Итии хаана илибирии сүүрдэ.
Сүрэ5и – быары өрүкүтэ хамсатта.
Дьол эрэ энээрдэхэр,
Алгыс эрэ ананар кэрэ түгэнэ үүнэрэ кэллэ.
Ол эрээри, дьол чэпчэкистик кэлбэт,
Ураанхай Саха барахсан
Бу орто дойду унньуктаах оло5ор
Хаһан эрэи билбэтэ5эй,
Дьол туһугар охсуспата5ай?
Дэлэ5э да5аны:
Биир сыммыт ханна сытыйбата5ай
Биир уол о5о ханна төрөөн өлбөтө5өй,-
Диэн этиллиэ дуо?
Уолан уол Мэйик Бухатыыр
Уйана- хатана биллэр ыйаа5а
Ыган- түүрэн тийэн кэллэ.
Былыр- былыргыттан
Үөһээ- аллараа дойдулар
Былдыһыктара буолбут
Орто дойду омуннаах оло5ор
Харана күүс бүрүүкээн
Үксэ дьүүлэ биллибэт үлүгэр үөскээтэ,
Аата- ахсаана суох алдьархай буолла.

Кун көстүбэт күдэнин түһэрэн
Ый көстүбэт ыас хараната буолла.
Бүтэй сиртэн бүппэт урдустар
Күөрэс гына түстүлэр
Аллараа дойду аңайар айабын
Арыя баттаан адаарыс гына түстүлэр,
Күнү, ыйы көстүбэт күлүктэринэн бүөлээтилэр,
Үрүн тыыны күөмчүлээри күрдьүөттээтилэр,
Харам тыыны хаайаары харанардылар.
Айыллан анаммыт Аан дойдуну аймаабытынан.
Киһи аймабы күөмчүлээбитинэн бардылар.
Онуоха туран биһиги уолбут
Түөрэннээбэт бүтэй туйахтаах
Көнүл тыыннаах Көмүс Туйах диэн
Ат көлөлөөх Мэйик бухатыырбыт
Бар дьонун туһугар
Хаана хамсаата, уйулбата көттө.
Атын урдугэр олоро биэрэн,
Тимири ууллара-ууллара тонорон,
Тимири көмүскэ былаан
Кыһыл көмүһүнэн дуйдаан,
Үрүн көмүһүнэн киэргэтэн,
Аламаас тааһынан биилээн
Итииттэн иннибэт,
Тымныыттан толлубат тыыннаан,
Кун уотугар күлүмүрдээн
Күтүр биистэрин куттары куттарар,
Ый уотугар кылбаннаан

Адъарай уустарын ааттыын самнарар,
Саха саарына эрэ кыайар
Барча батаһынан унга-ханас дайбаан
Харана күүһү халбарытта
Сир ньууруттан кыйдаата.
Эрэй итинэн эрэ бүтүөбун
Аллараа дойду ангайар айабын
Үөдэн дойду өлөр өлүү үөлэһин
Маньһыттарын улуу тойонноро,
Бас быстар баһылыктара
Мөбүрүүр Бөбө бөтөс обургу
Кыыс оҕо кылааннаабын
Мэйик Бухатыырбыт таптала буолбут
Кэрэ бэйэлээх Кэрэчээнэ Куону
Таба көрө охсон ылла
Хара хаана хамсаата
Сүлүгүр сурэбэ сүүлүгүйдэ
Имэн иэйиитинэн иригирдэ даһаны,-
Кэрэ бэйэлээһи ытаппытынан
Хара холорукка олордон
Үрүн тумарыкка сөрөөн
Үөдэн түгэбэр супту түһэ турда.
Кыыс оҕо барахсан
Харабын уута харысхала суох халыйан
Ардах буолан тустэ,
Көмүскэтин уута көмүскэлэ суох сүүрэн
Сиик буолан симэлийдэ.
Улуу эбэ Хотун илин сирэйигэр

Кыыс о5о хара5ын уута түспүтэ
Сиздэрэй сибэкки буолан үүннэ,
Күөх өнүнэн сири бүрүйдэ.
Сүрэ5ин сыыһа хаанынан ытаабыта
Күөх хонууга түһэн тэтэркэй өннөөх
Сиздэрэй сибэкки буолан ыһылынна.
Уһун санаа кылгаата,
Киэн кө5үс кыараата.
Этэ турбут кэ5э кэлэ5эйдээн хаалла,
Туойа турбут күөрэгэй тууйулан хаалла.
Мэйик Бухатыыр дуоланнык абаран
Аллараа дойдуга аттанаары
Бу курдук аба- сата тылын эттэ:
Дьээ-буо!
Дьэ ити буолла5ына
Үгүстэн үгүс охтуо,
А5ыйахтан а5ыйах охтуо!
Биир уол о5о ханна төрөөн өлбөтө5өй
Биир сымыыт ханна түһэн сытыйбата5ай?
Муос муоска буоллун
Тиис тиискэ буоллун!
Түөрэннээбэт бүтэй туйахтаах
Көнүл тыыннаах Көмүс Туйах атын миинэн
Саха ууһа анаан онорбут барча батаһын туппутунан
Аллараа дойду адьарайдарын аймыы,
Күннэ тэннээх көмүс доборун көрдүү,
Үрүн тыынын көмүскүү түһэ турда.
Өр дуу, өтөр дуу кэминэн

Харана далай анныгар
Хаппахчылана сытар харана күүстэр
Халбаннарын хайа тардан
Быгыалыыр быртахтары батаһынан
Быһыта сынньан,
Үөмөхтэхэр үөһөннэри үлтү кумалаан
Мөнүрүүр Бөһө бөтөһү
Муннукка хаайан,
Хабыр хапсыһы манна буолла,
Дуолан охсуһуу оргуйан турда.
Бухатыыр бухатыыра өтгө
Этиттэриилээх күүһэ эрэллээх буолла
Хара күүс хампарыйарга барда,
Улуу баҕады умсарга барда.
Өстөөһүн өһөрөн, үөрүүтэ уксээтэ
Сэгэрин быһаан, сэгэйэ үөрдэ.
Ол да буоллар арыый эрдэ үөрбүт эбит-
Харана куус тахса турар хаспахтаах
Кэнги турар киэлилээх буолла.
Мэйик Бухатыыр көнүл тыыннаах
Кемүс Туйах атыгар соруудах биэрдэ:
Дьэ-буо!
Көмүс Туйах эрэллээх доһорум,
Күндү биэбэйбин бу үлүгэртэн куоттар,
Орто дойдуга бар дьонугар тириэрт,
Кинини сүтэриэм кэриэтэ бэйэм сүтүөм
Кини эрэйдэниэн кэриэтэ бэйэм эрэйдэниэм!
Туох иһин Айыһыт хотун алгыһын анаабытай

Кэскилбин түстээбитэй!
Хара дьайы дьаһайдахха сатанар!
Ол кэриэтэ үрүҥ унуоҕум үлтүрүүйүө,
Сырдык унуоҕум сынтарыйыа!
Эн төттөрү эргиллиэххэр дылы туруулаһыам
Кытаат, үтүө доҕорум!
Диэн баран, тапталлаах биэбэйин
Кэрэчээнэ Кэрэ Куону
Биилиттэн кууста, сүрэбэр сыһыарда,
Сирэйиттэн сэттэтэ сыллаан,
Уоһуттан уонна убураан баран,
Аллаах атын ыныырыгар олордон
Орто дойду диэки атаарда.

Инньэ эрэ кынаатын
Өйдөнүөх түгэн кэлиэ дуу
Сыһныаныах түгэн көстүө дуу,
Тоҕус торҕон холорук тоҕуоруйда
Аҕыс алдыатар адынат адаарыйда!
Дьэ эбитэ доҕоор!
Аллараа дойду аар тойоно
Буор Маҕалай обургу
Хааннаабынан көрбүт харамайдарын
Халын халҕаһатын кытары
Мэйик Бухатыырга бырдах курдук түстүлэр!
Аллараа дойду уотунан уһуулар
Улуу байбала оргуйа- түллэнни түстэ,
Күөх уот тыла күүдэпчилэнэн

Уһуу-уһуу кылгаан уолбутугар уунаннаата
Сыһа халты харбаата.
Бу улуу байһал умайар уота
Орто дойду сылааһынан сырайар,
Итиинэн илгийэр уотунуу буолбакка,
Хаарыйар тымныы, туппутун тура тонгорор,
Таарыйбытын тон тааска кубулутар эбит!
Инньэ да гыннар биһиги уолбутун
Итии хаанын кыайбакка,
Бэйэтин адьарайдарын мэниэстэ сытта!
Бүтэник хаалбыт Буор Маһалай хаарыйтаран,
Анаара тааска кубуйан иһэн абаран
Хабырдык санарда, суостаахтык сөнөдүйдэ:
Аа-айа, абаккам!
Хас сүүс сылга аллараа дойду түгэһэр
Улуу Буор Маһалай тойон буолан,
Орто дойдуну баһылыыр санааланан
Айаан- быйаан олобуппун эн кэлэнгин
Суорума суоллаатын, кэхтэр кэскиллээтин!
Эн даһаны манна хааллаһын буоллун!-
Диэн баран күөх уотунан уһуурда,
Сыһа халты бырахта.
Уолан Уол Мэйик Бухатыыр табыллан
Сүһүөбүн сүтэрдэ, оһутта, мөлтөөтө.
Аллараа дойду уота ону көрөн кытыаста тустэ
Кымынан ыһахтанна, күөх тылынан салбанна.
Мэйик Бухатыыр Сахата өтөн,
Бэриммэт өчөс санаата киирдэ:

Оо, күндүл күөх халлааммын
Үрүң күн күлүмүн, ыраас ый сырдыгын көрүөм буоллар,
Үрүйэ сүүрүгүн, куерэгэй ырыатын ,
Ийэм- аҕам, тапталлааҕым сагаларын истиэм буоллар
Өлөр өлүүгэ бэринимээ инибин!
Бизэ тарбах биэриитэ билиэ,
Уон тарбах уунуута билиэ,
Сэп барда, сэрэн,
Ох барда- оҥоһун!
Диэн этээт Буор Маҕалай Тойону
Батыйатынан батары тустэ.
Ананан айыллыбыт батас сыалын ситтэ,
Хара дьайы аны тиллибэттик дьаһайда.
Бу икки ардыгар бухатыыр эрэллээх доҕоро
Көнүл Тыыннаах Көмүс Туйах ата бу тийэн кэллэ
Көмүс туйаҕынан сири тибийдэ.
Үрүт күүһэ үгдэрийбит,
Алын күүһэ алларыйбыт,
Күүһэ быстыбыт, күдэҕэ эстибит,
Буор Маҕалай Тойон бүтэһик күүһүнэн
Улаханлык эчэппит
Доҕор буолбут иччитин
Арҕаһыгар быраҕынан орто дойдуга айаннаары туран
Уота уостубут байҕалы
Көмүс туйаҕынан тибиллийэн көмөн кэбистэ.
Туйаҕыттан бытарыйбыт көмүс кумах
Буорга дьапталҕаланан,
Хаһан эрэ икки атахтаах булан хостуор дылы сытан хаалла.

Көнүл Тыыннаах Көмүс Туйах
Мэйик Бухатыыр Уолан уолу
Орто дойдуга таһааран күөх окко сытыарда,
Мүлтөөбүт доборун аттыгар санаарбаан турда.
Мэйик Бухатыыр кыа- хаана тммалыыр обун
Хоонньуттан хостоото, атыгар уунна.
Дьиннээх добор иэнэ суох иэдээн кэлбитин
Эттэрбэккэ билэ, соруйтарбакка сүүрдэ.
Уолан уол Мэйик Бухатыыр абата
Аат соботох кэлэн инэрсийбит сангатыттан
Аймана тустэ.
Хаанынан тыгыалыыр обу көрөн
Алдьархай ааннарын өнгөйбүтүн өйдөөтө,
Аан Алахчын санарбытын санаата.
Эмиэ Аал уот оттулла обуста,
Уот иччитэ, уу иччитэ, сир иччитэ бары мааныланннылар
Аан Алахчын хотун аатыгар үнэн сүктэн
Үөһээ Айыылартан көрдөстүлэр,
Уолан Уол Мэйик Бухатыыр
Үрүн тыынын өрүһүйүн диэн ааттастылар.
Илин халлаан иэнин
Сэттэ өгнөөх кустук
Иилии кууста,
Арбаа халлаан таманын
Алта өгнөөх арылы кустук
Арыаллыы кууста.
Кыырайар халлаан
Кыраман ньууругар

Лынкыр кыталык муһунна,
Күөгэйэр күөх халлаан
Күннээх күөнүгэр
Күөрэгэй чыычаах туойда.
Үрүн халлаантан сэттэ кыталык түһэннэр
Өлбөт мэнэ уутунан уолбутун сууйдулар
Лынкыныы туойан, кынталдьыйа хааман
Атабар туруордулар,
Быһата тилиннэрдилэр.
Субу күнтэн ылата
Күн бүгүнгэ дылы
Мэйик дойдута аатыран,
Улуу Арыы турдаба,
Олонхоо олохсуйдаба,
Хоһооннорго хонноо.
Айылбаттан айыллыбыт
Айгыраабатын,
Иэйэхситтэн этитиллибит
Энчирээбэтин,
Сэһэн сиэрдээх,
Олонхо олохтоох диэммит,
Кэскиллээх тылбытын эттэхпит буоллун,
Саргылаах санаабытын салайдахпыт буоллун!

4099 тыллаах

Город Якутск

М.Е.Поскачина

БҮрлалара:

1. Аарыма кырдыа5ас уот иччититтэн көрдөһөр ырыата 6-7 стр.
2. Аан Алахчынтан көрдөһөр ырыа 8 стр.
3. Аан Алахчын ал5ыыр ырыата 10 стр.
4. Уу иччититтэн көрдөһөр ырыа 12-13 стр.
5. Аан Алахчын ураанхай саха төрүүрүн билгэлии ырыата 20-21 стр.
6. Аан Алахчын ал5ыыр ырыата 22-23 стр.
7. Аан Алахчын Мэйик Бухатыыры сурэхтиир ырыата 24-27 стр.
8. Аартык иччитэ Дабайар Тойон ырыата 33 стр.
9. Таптаабыт уол ырыата 35 стр.
10. Охсуһа барар бухатыыр ырыата 39 стр.
11. Мэйик бухатыыр атыгар ырыата 40-41 стр.
12. Буор Ма5алай ырыата 42 стр.
13. Мэйик Бухатыыр ырыата 42-13 стр.

